

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

Indicadors de la situació de la **seguretat alimentària**. Catalunya 2011

Infografia

Document elaborat per:

Agència Catalana de Seguretat Alimentària. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Primera edició: Desembre de 2013.

Assessorament lingüístic: Secció de Planificació Lingüística. Departament de Salut

Dipòsit legal: B. 23567-2013

ISSN: En tràmit

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Metodologia

- L'anàlisi de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya es porta a terme sobre la base de la recopilació de dades facilitades pels organismes responsables, cosa que permet construir i fer el seguiment de diferents indicadors:
 - Incidència de malalties de transmissió alimentària en la població.
 - Dades d'exposició de la població a perills alimentaris.
 - Dades de prevalença de perills biològics i químics en aliments posats a disposició de la població així com en les fases diferents de la cadena alimentària.
 - Grau de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària.
 - Percepció i confiança.

- La **teoria del canvi** d'aquesta política indica que un nivell elevat de compliment normatiu, especialment en l'àmbit de l'autocontrol, ha de permetre la minimització de la prevalença de perills en totes les fases de la cadena alimentària, cosa que ha de suposar una baixa **exposició** de la població als perills alimentaris i, en conseqüència, una baixa **incidència** de malalties de transmissió alimentària. Tot això ha de generar un elevat nivell de **confiança** de la ciutadania en el seu conjunt i dels mercats nacional i internacionals en els productes alimentaris catalans.

Indicadors prioritaris en seguretat alimentària

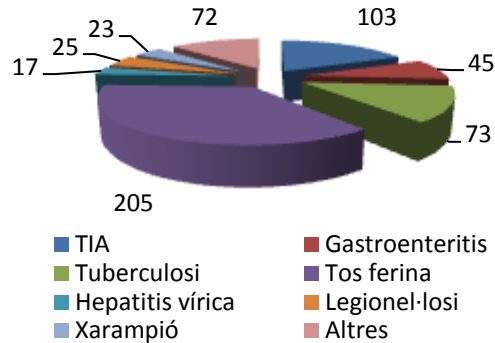

Organismes amb responsabilitats en seguretat alimentària que aporten dades i participen en l'elaboració de la Memòria de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya:

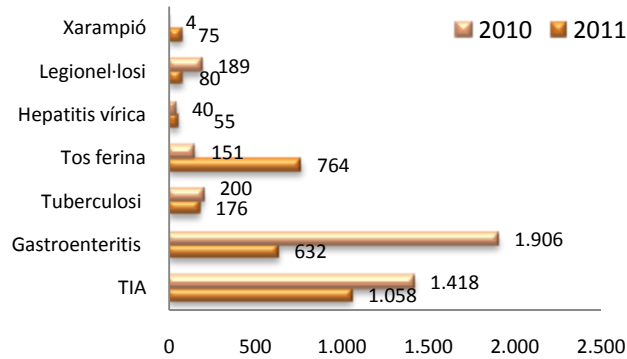
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural (DAAM)
- Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) del Departament de Salut (DS)
- Departament de Territori i Sostenibilitat (DTES)
- Administracions locals (AL)
- Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
- Agència de Residus de Catalunya (ARC)
- Agència Catalana de l'Aigua (ACA)
- Agència Catalana del Consum (ACC)
- Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA)

Indicadors d'incidència de malalties transmeses per via alimentària en la població (I)

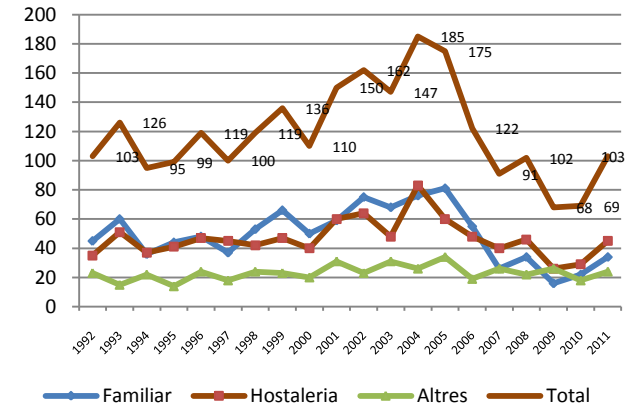
Nombre de brots de TIA comparats amb altres tipus de brots declarats. Catalunya 2011

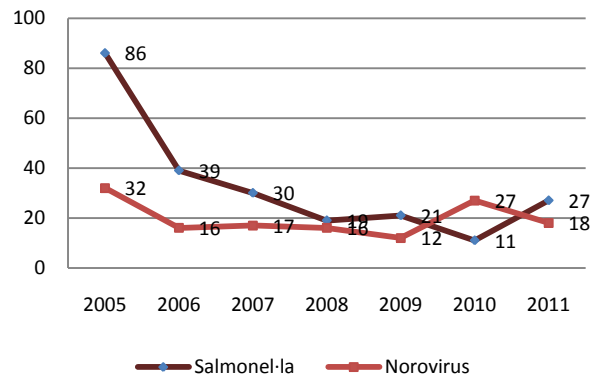
Nombre de brots de malalties declarats, inclosos els de TIA, per nombre d'afectats. Catalunya 2011

Nombre de brots de malalties de transmissió alimentària notificats. Catalunya 1992-2011

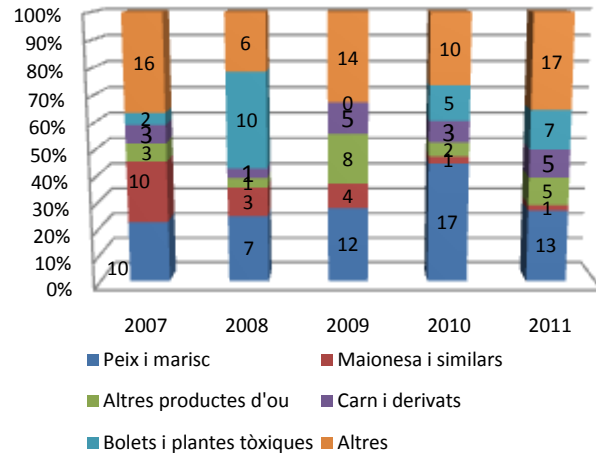
Nombre de brots de TIA segons els principals agents causals. Catalunya 2005-2011

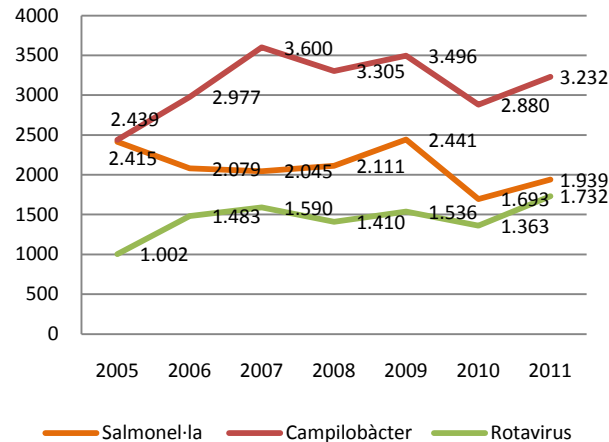
- Les toxiinfeccions alimentàries (TIA) són el **problema principal de salut en l'àmbit de la seguretat alimentària**. Ocupen el segon lloc en importància per nombre de brots i el primer per nombre d'afectats.
- Després d'una clara tendència a la baixa des del 2005, en el 2011 el nombre de brots ha mostrat **un augment important, tot i que el nombre d'afectats ha disminuït**.
- Els agents causals implicats amb més freqüència són **salmonel·la i norovirus**.

Indicadors d'incidència de malalties transmeses per via alimentària en la població (II)

Principals aliments implicats en els brots de TIA. Catalunya 2007-2011⁽¹⁾

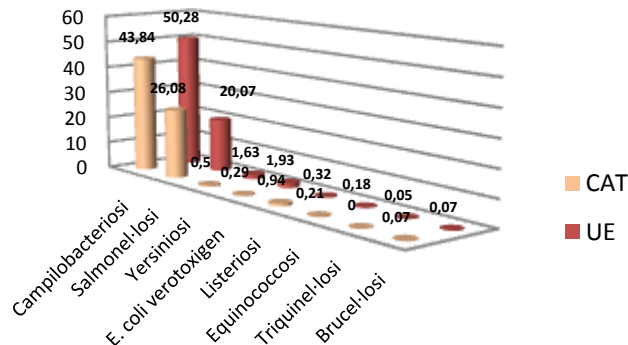
Notificació microbiològica. Principals agents de transmissió alimentària i nombre d'afectats. Catalunya 2005-2011⁽¹⁾

Nombre de casos de malalties de declaració individualitzada de transmissió alimentària. Catalunya 2007-2011⁽¹⁾

MALALTIA	2007	2008	2009	2010	2011
Brucel·losi	22	18	6	8	5
Còlera	0	0	0	0	0
Febre tifoide-paratifoide	19	19	21	25	26
Triquinosi	0	0	0	0	0
Hidatidosi	4	7	13	7	16
Botulisme	0	0	0	0	0
<i>E. coli</i> 0157:H7	4	1	2	4	3

Comparativa de notificació per 100.000 habitants de les principals malalties de transmissió alimentària. Catalunya (CAT)–mitjana Unió Europea (UE) 2011⁽²⁾

- Els **productes de la pesca i els derivats d'ous** són els aliments més freqüentment implicats en les TIA.
- **Salmonel·la, campilobàcter i rotavirus** són els agents més notificats pels laboratoris de diagnòstic clínic. L'elevada notificació individual de campilobàcter i rotavirus contrasta amb la seva baixa freqüència com agents causants de brots.
- Les taxes per 100.000 habitants de les principals malalties de transmissió alimentària declarades són **comparables a les de la mitjana de la Unió Europea**.
- Les malalties de declaració individualitzada que són de possible transmissió alimentària tenen una **baixa incidència** en la població catalana.

Font:

⁽¹⁾ Subdirecció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

⁽²⁾ *The community summary report on trends and sources of zoonoses and zoonotic agents in the European Union*. Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA) i Centre Europeu per a la Prevenció i el Control de Malalties (ECDC).

Indicadors d'exposició a contaminants a través de la dieta

Evolució de la ingesta estimada de contaminants. Catalunya 2000-2008

CONTAMINANT	2000	2006	2008	TENDÈNCIA	NIVELL DE SEGURETAT
As (arsènic)	42,42 µg/dia	16,25 µg/dia	27,4 µg/dia	=	3-80 µg/dia
Cd (cadmi)	15,74 µg/dia	17,19 µg/dia	21,57 µg/dia	+	25 µg/dia
CH3Hg+ (metilmercuri)	8,03 µg/dia	12,61 µg/dia	4,85 µg/dia	-	16 µg/dia
Pb (plom)	27,52 µg/dia	20,63 µg/dia	-	-	250 µg/dia
PCDD/PCDF (dioxines i furans)	95,41 pg OMS-TEC/dia	25,67 pg OMS-TEC/dia	20,79 pg OMS-TEC/dia	--	70-280 pg OMS-TEC/dia
PCB (bifenils policlorats)	150,1 pg OMS-TEC/dia	52,40 pg OMS-TEC/dia	32,43 pg OMS-TEC/dia	--	
PCDD/PCDF+PCB	245,5 pg OMS-TEC/dia	78,07 pg OMS-TEC/dia	53,23 pg OMS-TEC/dia	--	
HAP (hidrocarbur aromàtic policíclic)	842 ng/dia	939 ng/dia	645 ng/dia	-	49·10 ⁵ ng/dia
HCB (hexaclorobenzè)	166,2 ng/dia	71,62 ng/dia	39,13 ng/dia	--	1.700 ng/dia

- Els estudis en dieta total disponibles indiquen que **els nivells d'exposició a contaminants de la població a Catalunya es troben per sota dels límits màxims de referència establerts** per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA).

- Els grups d'aliments que aporten una quantitat més alta de contaminants a la dieta són el peix, el marisc i les carns i els derivats, cosa que no hauria de suposar un risc en una dieta variada i equilibrada, però que pot representar un problema en cas de consum excessiu o poc variat i en segments de població especialment sensibles com infants i embarassades.

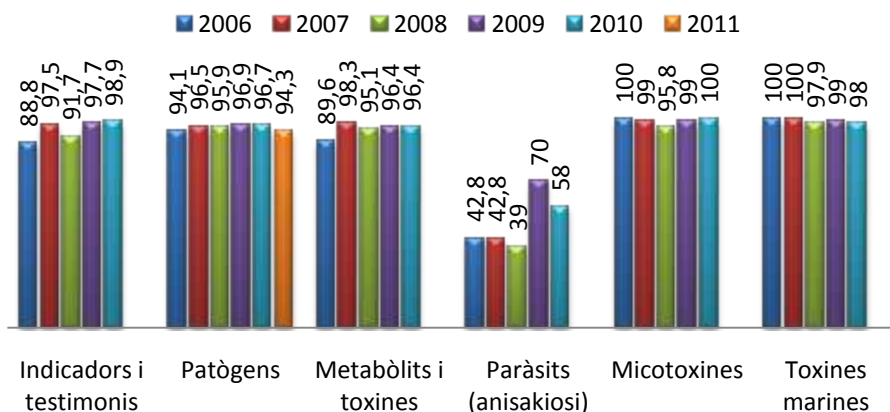
Grups d'aliments que aporten més contaminants a la ingesta diària

	As	Cd	CH3Hg+	Pb	TEQ PCDD/F	PCB-DL	TEQ PCDD/F + PCB-DL	HAP, B[a]p equivalent	HCB	PBDE	PCDE	PCN
Carn i derivats	-	3	-	2	2	2	2	1	2	3	2	3
Peix i marisc	1	3	1	4	1	1	1	3	1	1	1	1
Hortalisses	-	-	-	2	3	4	5	3	6	4	3	3
Tubercles	-	2	-	4	4	4	5	3	6	4	3	4
Fruites	-	-	-	3	4	4	5	3	6	4	3	3
Ous	-	-	-	5	4	4	5	4	5	4	3	4
Llet	-	-	-	2	3	3	4	3	4	5	3	4
Derivats lactis	-	-	-	4	2	3	4	2	4	4	3	3

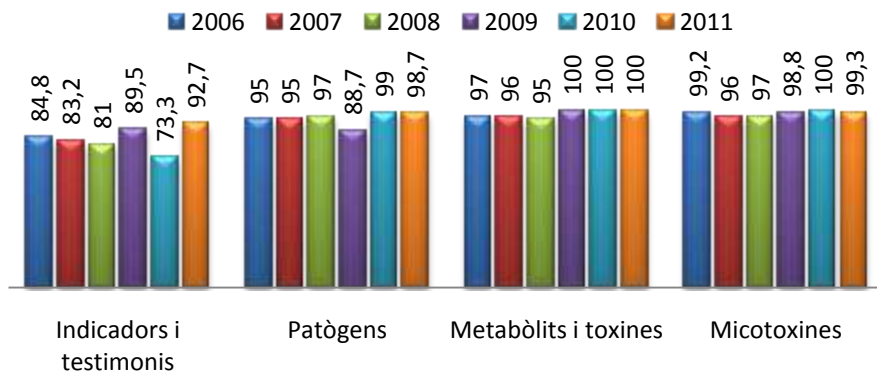
Font: Estudi *Seguiment de la contaminació química dels aliments a Catalunya*. Laboratori de Toxicologia i Salut Mediambiental de la Universitat Rovira i Virgili, i Grup de Recerca en Toxicologia de la Universitat de Barcelona, per encàrrec de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària.

Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills biològics)

Taxes de conformitat de perills biològics en aliments segons dades de vigilància de l'ASPCAT (%). Catalunya 2007-2011

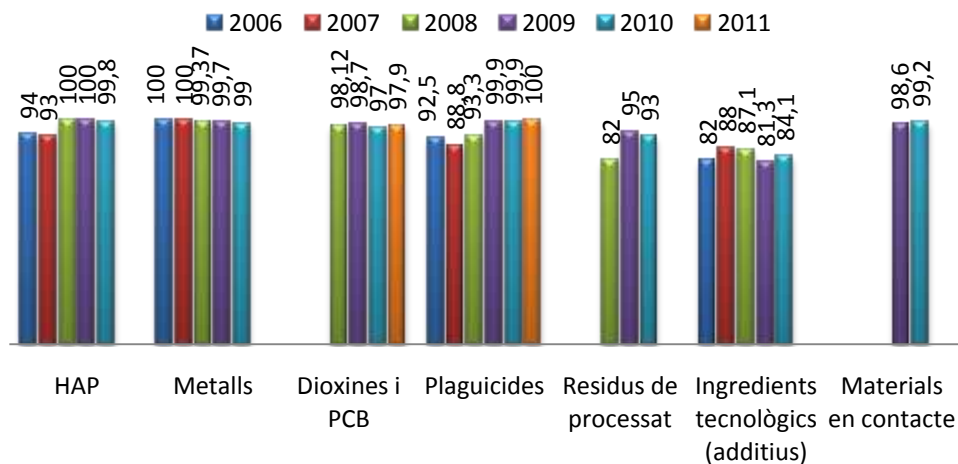
Taxes de conformitat de perills biològics en aliments segons dades de vigilància de l'ASPB (%). Catalunya 2007-2011

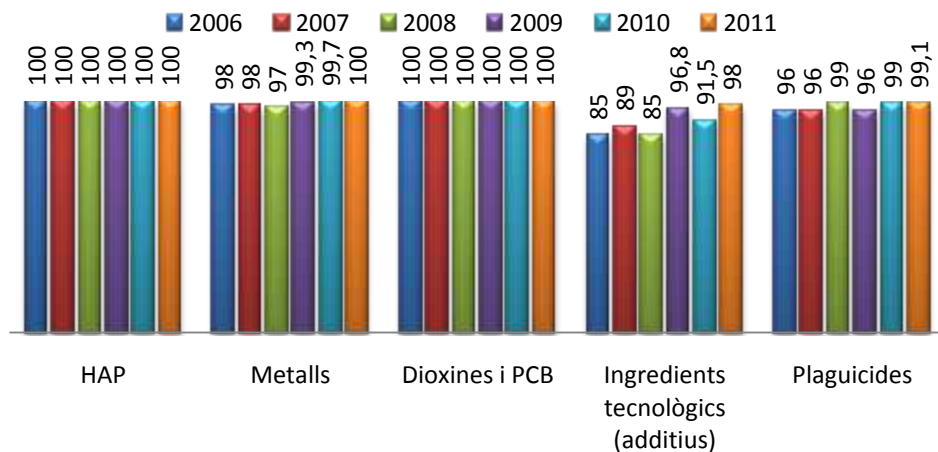
- Les **taxes de conformitat generals** per patògens són elevades (del 95% al 100%).
- S'observa una **prevalença més alta de perills microbiològics en aliments determinats**. Els agents més freqüentment detectats són **salmonel·la i campilobàcter en carns** i derivats.
- La prevalença d'**anisakis** en peix és relativament alta, raó per la qual cal assegurar un tractament tèrmic adequat o la congelació del peix abans de consumir-ne.
- Si comparem les dades dels programes de vigilància duts a terme a Catalunya amb les dades de la **xarxa europea d'intercanvi d'informació i alertes alimentàries**, podem observar que els problemes detectats són similars.
- S'observa una **correlació entre els agents notificats segons dades epidemiològiques i la seva prevalença en aliments**.
- Les **mesures d'higiene** i l'**autocontrol** dels operadors i les mesures d'higiene domèstiques són essencials per minimitzar els riscos microbiològics.

Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills químics) (I)

Taxes de conformitat de perills químics en aliments segons dades de vigilància de l'ASPCAT (%). Catalunya 2007-2011

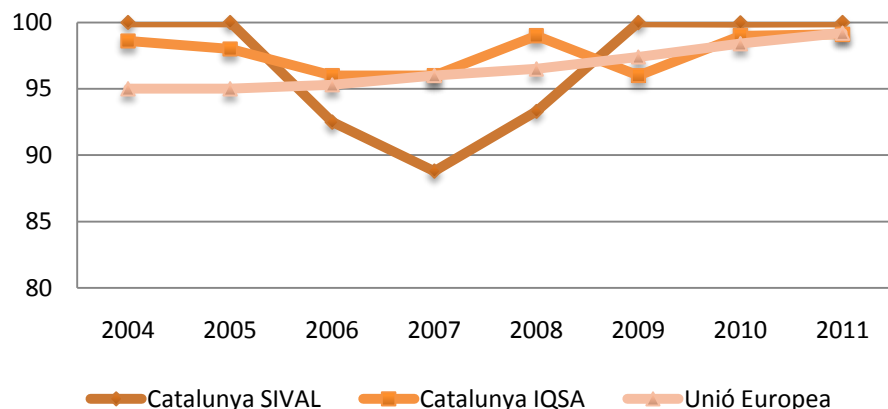
Taxes de conformitat de perills químics en aliments segons dades de vigilància de l'ASPB (%). Catalunya 2007-2011

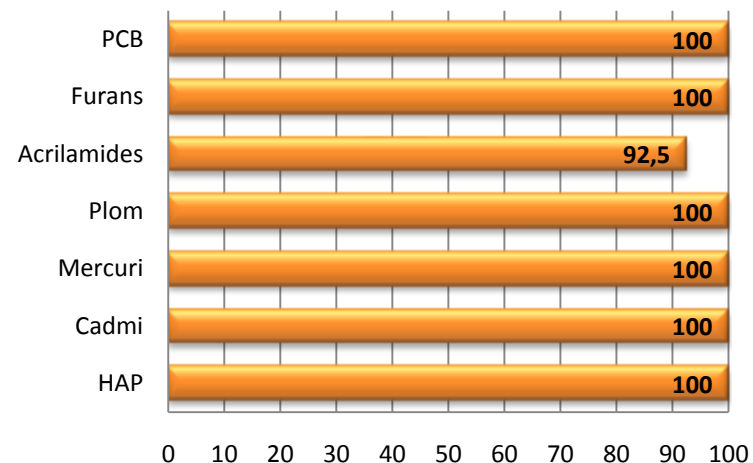
- Les **taxes de conformitat generals** per perills químics mostren nivells molt alts (superiors al 95%).
- L'anàlisi de **dioxines, bifenils policlorats (PCB)** i **altres compostos orgànics** mostra una taxa de conformitat general de més del 97% el 2011, dada similar a la dels 5 anys anteriors.
- En matèria de presència d'additius en els aliments per sobre dels límits permesos o en productes per als quals no estan autoritzats, el **diòxid de sofre** continua sent un paràmetre en què s'observen disconformitats, tot i que hi ha hagut una millora global respecte al 2006.

Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills químics) (II)

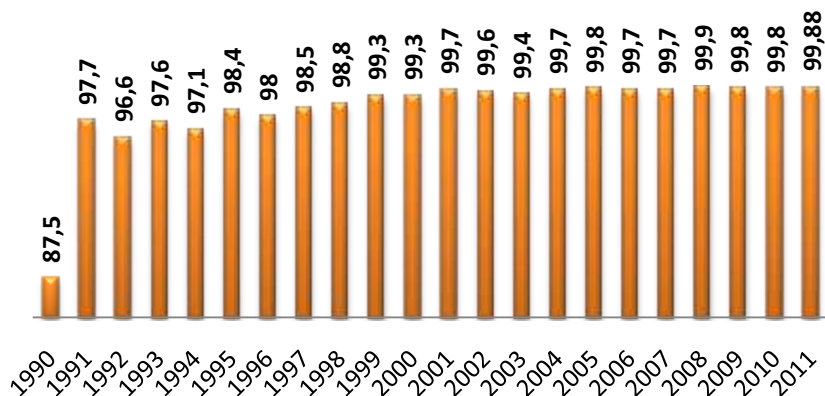
Evolució de resultats de prevalença de plaguicides en aliments segons dades de l'ASPC, l'ASPB i la UE. Taxes de conformitat (%). Catalunya-UE 2004-2011

Taxes de conformitat per a contaminants determinats segons dades de l'ASPB (%). Catalunya 2011

Evolució de resultats del Pla d'investigació de residus en aliments d'origen animal segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 1990-2011

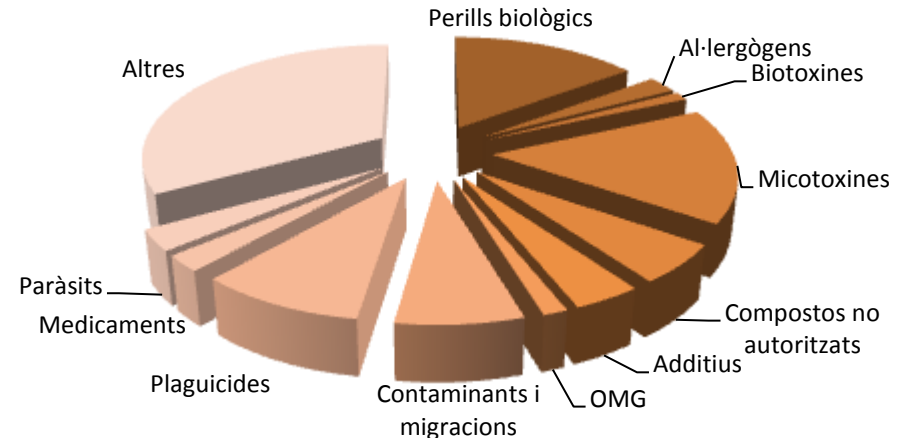

- En **residus de plaguicides**, la taxa de conformitat continua sent alta (per sobre del 95% des del 2009).
- Les taxes de conformitat per a **contaminants químics** en aliments són elevades.
- Els resultats relatius als **residus de medicaments veterinaris** en aliments d'origen animal mostren taxes de conformitat del 99,9%. Tanmateix, cal fer menció de l'excepció que representen els metalls pesants en la caça silvestre que respon a motius ambientals.

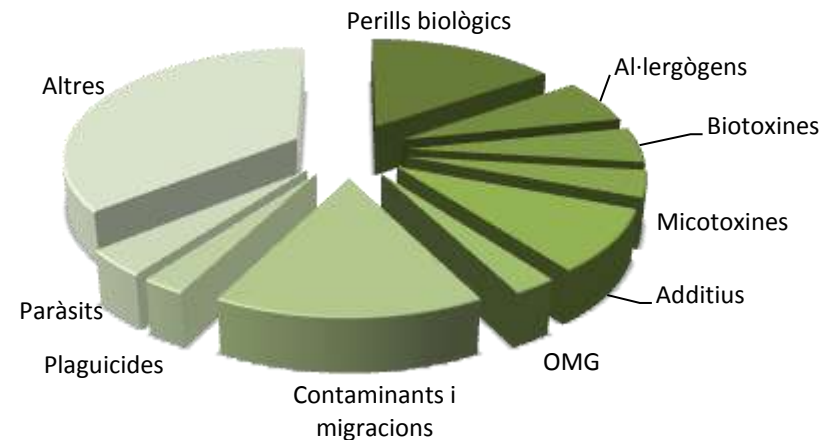
Indicadors de les xarxes d'alerta

- El Sistema europeu d'alerta ràpida per a aliments i pinsos, conegut amb les sigles **RASFF** (Rapid Alert System for Food and Feed), és una font d'informació important.
- Tot i que molts dels problemes notificats al RASFF no han afectat directament Catalunya, cal considerar les dades que ofereix per tal de tenir un **coneixement general de la situació en el nostre entorn més immediat**. La globalització del comerç i dels sistemes de producció fa que els problemes detectats en un indret determinat es puguin produir o traslladar ràpidament a altres territoris.
- La **tipologia** i les **proporcions d'alertes gestionades a Catalunya** són molt similars a les de la resta de la Unió Europea.

Notificacions d'alertes segons dades del RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Distribució proporcional de les 3.896 notificacions registrades el 2011

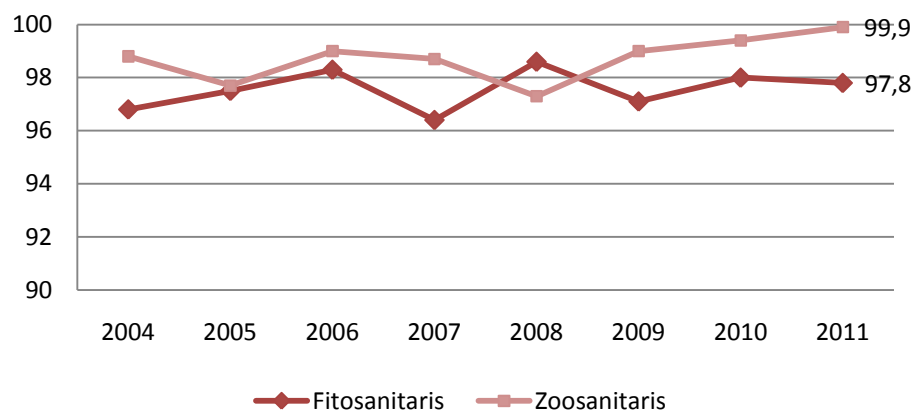

Alertes gestionades a Catalunya segons dades de l'ASPCAT. Distribució proporcional de les 78 alertes registrades el 2011

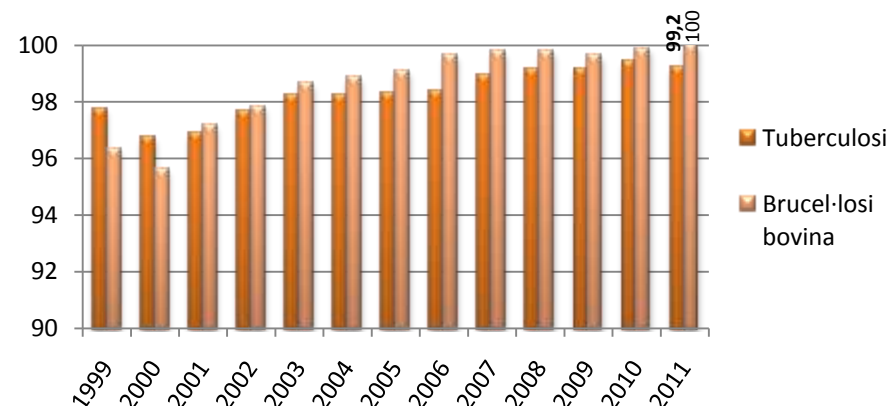

Indicadors de prevalença de perills en la fase primària de la cadena alimentària

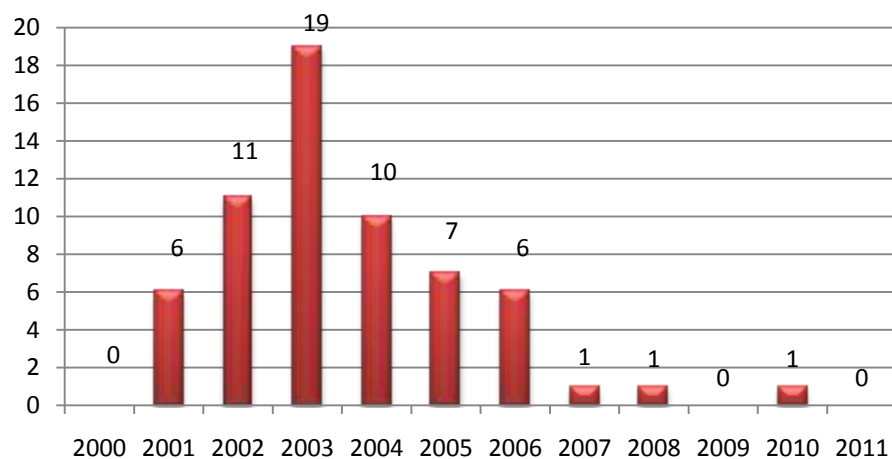
Evolució de resultats de prevalença de plaguicides postcollita i zosanitaris en explotacions d'origen segons dades del DAAM. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2004-2011

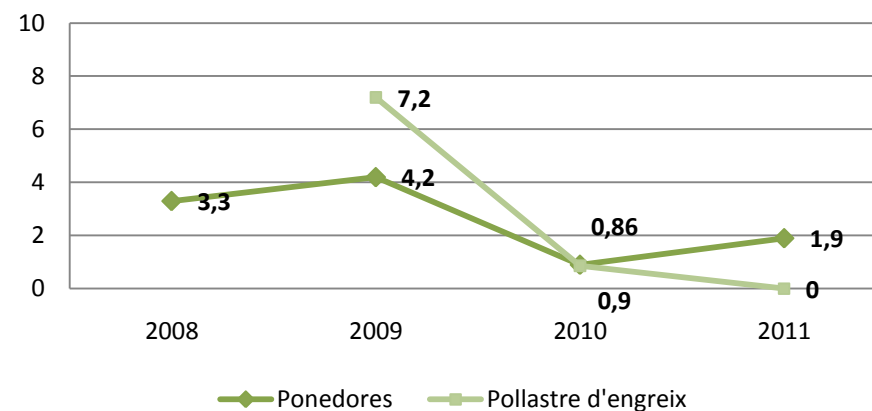
Evolució de la tuberculosi i la brucel·losi bovina a Catalunya segons dades del DAAM. Explotacions negatives (%)

Nombre de casos confirmats d'encefalopatia espongiforme bovina (EEB) segons dades del DAAM. Catalunya 2000 - 2011

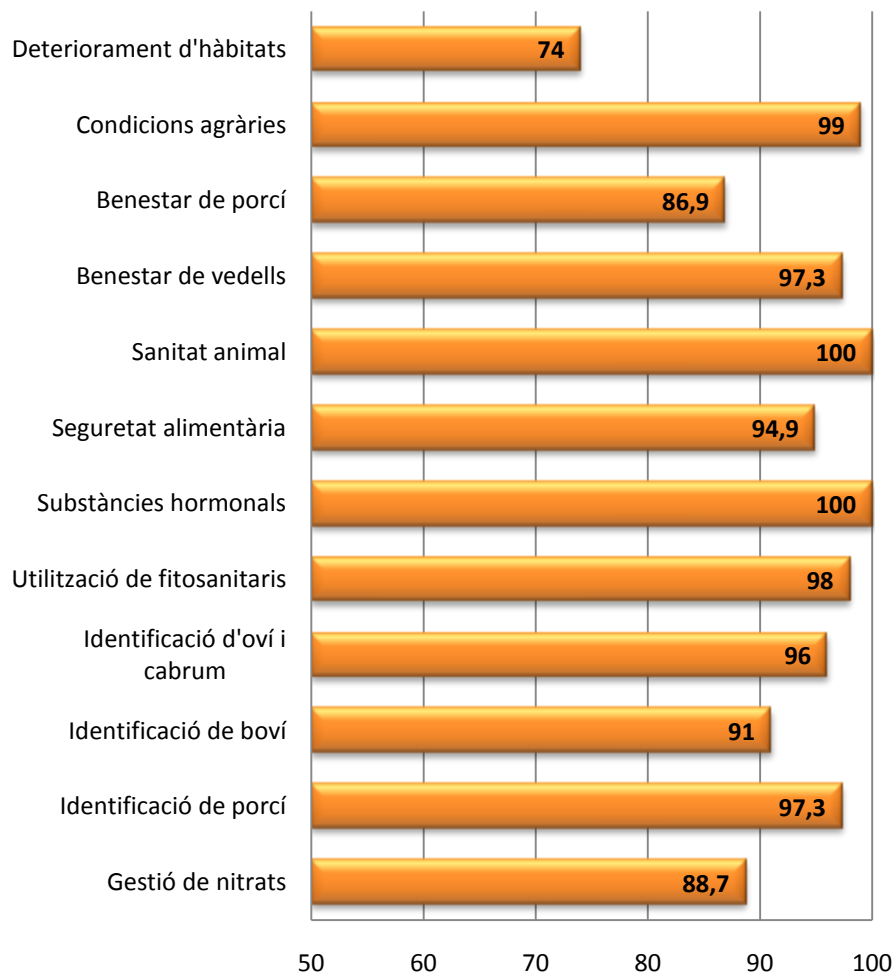

Evolució de resultats de prevalença de salmonel·la en explotacions d'aus segons dades del DAAM (%)

Indicadors del nivell de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària (fase primària)

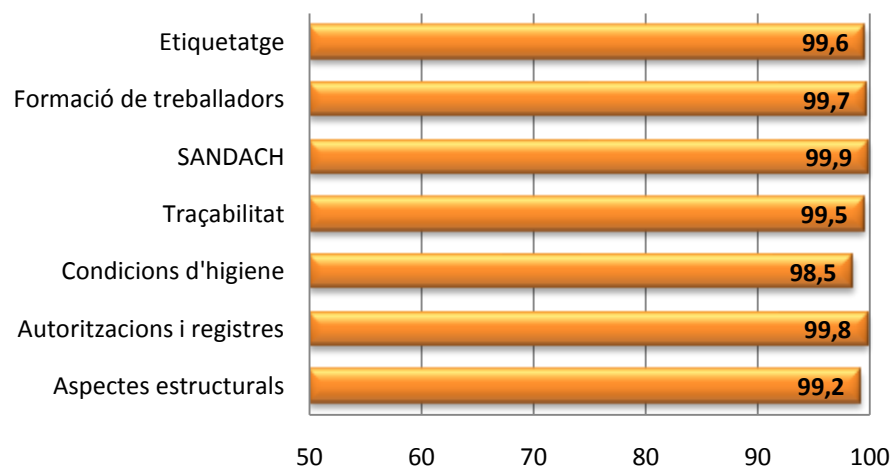
Resultats dels controls de condicionalitat en explotacions segons dades del DAAM. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2011

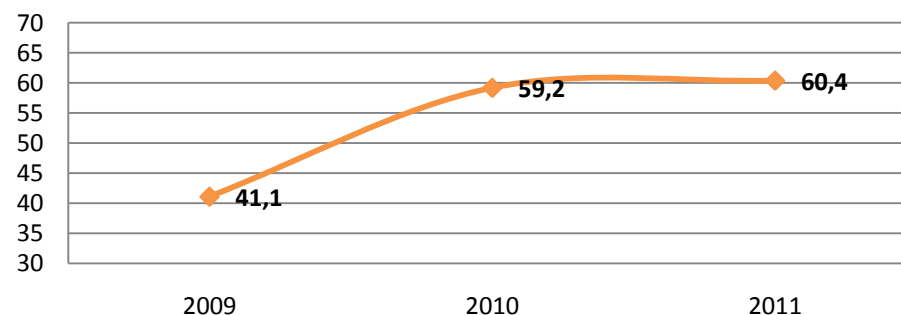
- La **condicionalitat** és un conjunt de requisits de gestió en matèria de salut pública, zoonosologia, fitosanitat, medi ambient i benestar dels animals, a més de les bones condicions agràries i mediambientals que han de mantenir els agricultors i els ramaders per optar als ajuts d'acord amb la normativa de la Unió Europea.
- Les dades procedents dels controls de la condicionalitat mostren taxes de conformitat elevades per a tots els paràmetres referencials.
- Destaca especialment la taxa elevada de conformitat respecte a la **seguretat alimentària** referida al compliment de requisits pertinents de la legislació alimentària, especialment en l'àmbit de la seguretat dels productes, la traçabilitat i l'alimentació animal.

Indicadors del nivell de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària (fase de transformació i distribució)

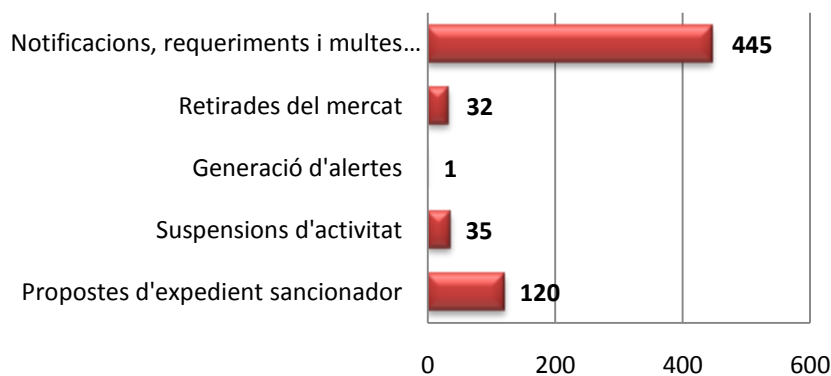
Resultats dels programes de vigilància i control de les indústries alimentàries segons l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2011

Evolució de resultats del compliment de les condicions d'autocontrol en indústries alimentàries segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2009-2011

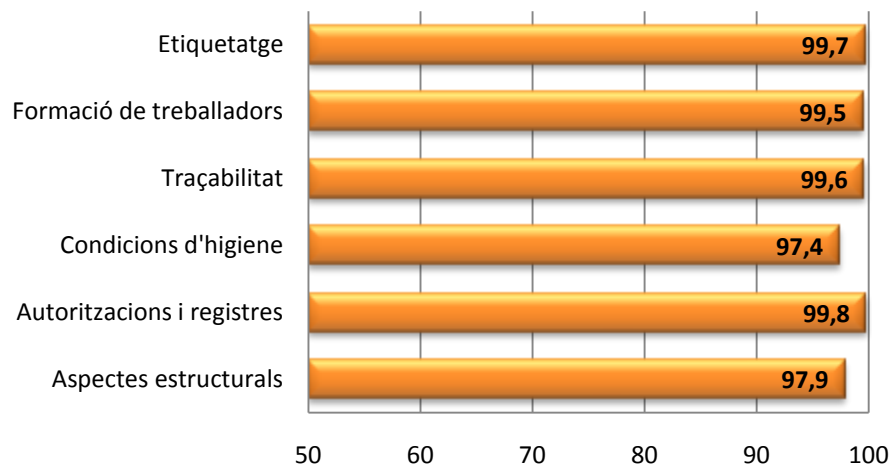
Resultats dels programes de vigilància i control de les indústries alimentàries segons dades de l'ASPCAT. Tipus i nombre de mesures adoptades davant d'incompliments. Catalunya 2011

- Les taxes de conformitat relatives al **compliment normatiu en la indústria alimentària** són elevades. Aquestes taxes de conformitat es calculen sobre la base de les dades d'incompliments greus o reiterats i no tenen en compte les deficiències lleus detectades durant la inspecció que, tot i ser relativament freqüents, tenen caràcter lleu i són corregides per l'operador en un termini breu.
- Les dades d'evolució del compliment de les condicions **d'autocontrol** mostren una evolució positiva amb una tendència creixent.

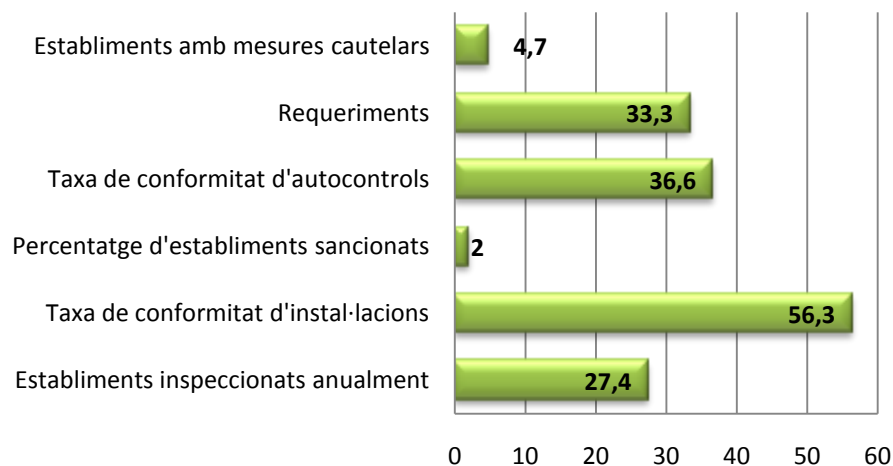
Indicadors del nivell de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària (fase minorista)

Resultats dels programes de vigilància i control del comerç minorista segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2011

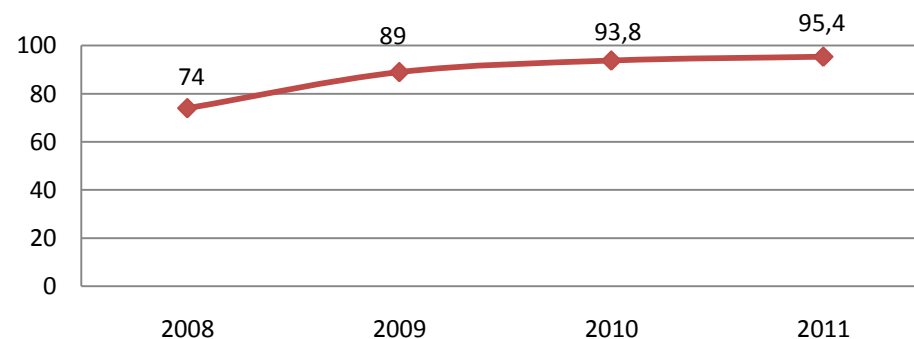

- Les dades relatives al **compliment normatiu en l'àmbit del comerç minorista i la restauració** mostren que és habitual que els serveis d'inspecció trobin deficiències. Tot i això, la proporció d'incompliments greus que requereixen mesures cautelars o incoació d'expedients sancionadors és baixa.
- Les dades del programa de **vigilància i control d'al·lèrgogens** en aliments mostren una evolució molt positiva en els darrers anys; segons dades del 2011, arriben a superar el 95% de conformitat.

Indicadors dels cercles de comparació intermunicipal sobre control d'establiments minoristes segons dades de la Diputació de Barcelona. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2011

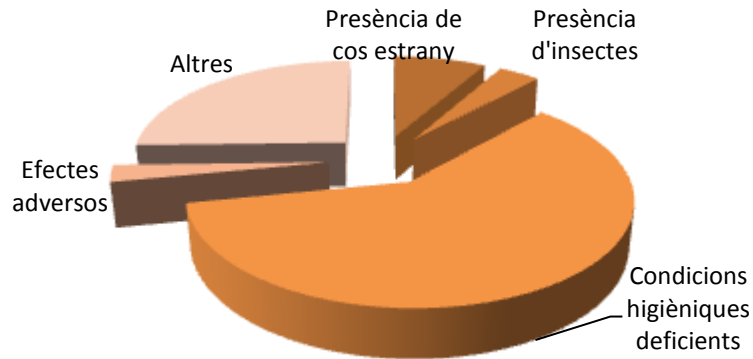

Evolució de resultats del programa de vigilància d'al·lèrgogens en aliments segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2008-2011

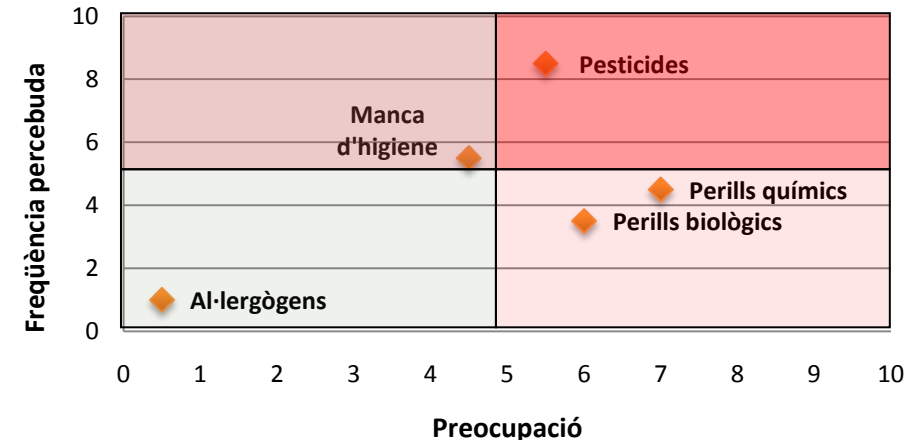

Indicadors de percepció de la ciutadania en seguretat alimentària

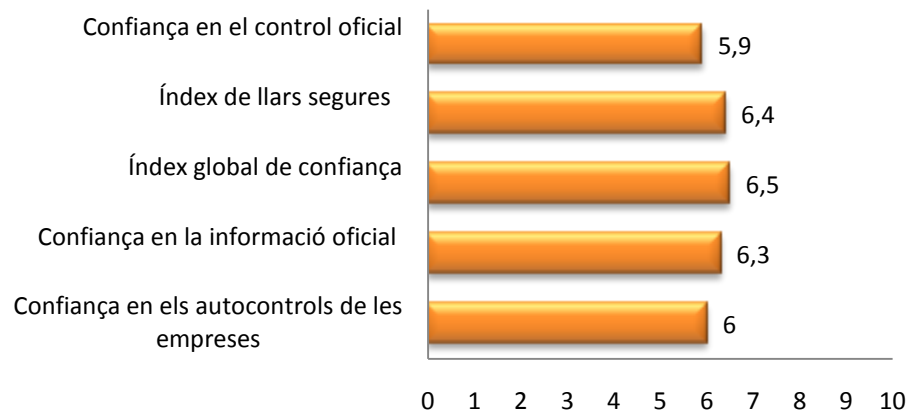
Denúncies presentades davant l'ASPCAT segons dades d'aquesta Agència.
Distribució proporcional de les 897 denúncies registrades el 2011

Percepció de la freqüència i preocupació de la ciutadania respecte a diferents perills segons dades del Baròmetre de confiança en la seguretat alimentària 2011-ASPCAT

Índexs de confiança i seguretat en una escala de l'1 al 10 segons dades del Baròmetre de confiança en la seguretat alimentària 2011-ASPCAT

Percentatge de persones que declaren alguna experiència en intoxicació alimentària en els darrers 12 mesos segons dades del Baròmetre de confiança en la seguretat alimentària 2011-ASPCAT

